

07.11.2024

5-А-Б клас

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Літописці та їхня роль в історичних описах українських земель.

Мета уроку: проаналізувати процес становлення історії як науки та описати історичні дослідження на донауковому етапі; розвивати ключові компетентності: спілкування державною мовою; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; соціальна та громадянська компетентності; розвивати історичну компетентність (хронологічну, просторову, інформаційну, логічну, аксіологічну); виховувати толерантність й повагу до різних поглядів, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей.

Актуалізація опорних знань

Історичні «міркувалки»

- Поясніть значення понять: «історичний факт», «історична особа», «історичний образ», «історичне дослідження».
- На основі інформації тексту параграфа доповніть усно схему «Із чого складається історія» прикладами.
- Як ви розумієте вислів «батько історії»? Кого й чому називають «батьком історії»?
- Які історичні дослідження вважаються найціннішими?

Мотивація навчальної діяльності

**Варто
запам'ятати!**

Літописи (від слів «у літо») —
оповіді, у більшості з яких події
викладено в хронологічній
послідовності за роками

Пригадай!
Хронологія - наука, що вивчає способи обчислення часу

Вивчення нового матеріалу

Традиції літописання почали формуватися в Україні з часів виникнення писемності. Літописи створювали в усіх великих містах України-Русі: Києві, Переяславі, Володимирі-Волинському, Галичі, Львові, Чернігові та інших. Літописці ретельно збирали й досліджували всі доступні джерела: твори своїх попередників-літописців, зарубіжні хроніки, Святе Письмо, життя святих, усні перекази та легенди, власні спостереження. Саме тому літописи є дуже цінним джерелом для вивчення історії тих часів. За допомоги давньоруських літописів можна отримати уявлення про політичне, релігійне життя, діяльність київських та інших князів. Цінним є те, що автори літописів уміщували в тексти історичні документи, що не дійшли до нашого часу. Наприклад, угоди київських князів з Візантією початку X ст. Найдавнішим літописним твором, що зберігся до нашого часу, є «Повість временних літ» («Повість минулих літ», «Повість врем'яних літ»). Роботу над текстом літопису в 1113 р. завершив легендарний монах Києво-Печерського монастиря Нестор. Головною справою свого життя він вважав книжкову справу: «Велика буває користь від учення книжного, — казав він, — книги наказують і вчать нас..., бо від книжних слів набираємося мудрості й стриманості...». Над дослідженням історії рідної землі Нестор працював майже двадцять років. Протягом цього часу автор здійснив ретельну пошукову роботу. Завдяки титанічній праці Нестора над «Повістю минулих літ» побачила світ перша на українських землях історична праця, у якій послідовно висвітлено історію Русі-України від заснування Києва до 1110 року.

Нестор-Літописець

Народився близько 1056р. в Києві, помер близько 1113р., похований у Києво-Печерській лаврі — київський літописець та письменник-агіограф (той, хто описує життя святих та аскетів). З 1073р. чернець Києво-Печерського монастиря, куди прийшов 17-ти річним юнаком. Автор «Житій святих князів Бориса і Гліба й Теодосія Печерського». Вважається упорядником (за іншою версією автором) «Повість врем'яних літ» (1110-1113рр.).

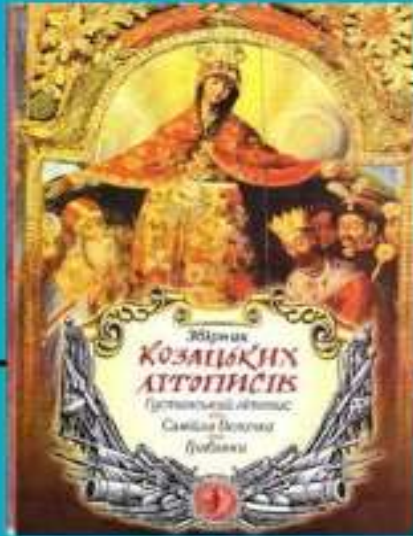
"Адже великою буває користь від навчання книжкою; книги наставляють і навчають нас... Це — ріки, — пише він, — що напоюють всесвіт, це — джерела мудрості, в книгах же незмірна глибина..."

Тут знаходимо оповіді про діяння князів, життя різних верств суспільства, проблему захисту держави від різноманітних ворогів, історію встановлення відносин Русі-України з іншими країнами, тексти перших міждержавних угод в історії України. Наприкінці оповіді автор особливу увагу звертає на негативний вплив на державу князівських чвар і міжусобиць. Знаходимо також відомості про події в сусідніх з Руссю державах, зокрема, з Візантією.

**Варто
запам'ятати!**

Козацькі літописи -
історико-літературні твори
2-ї половини XVII —
середини XVIII століття,
присвячені козацьким
війнам, поєднують риси
літописів, історичних
повістей, щоденників,
мемуарів

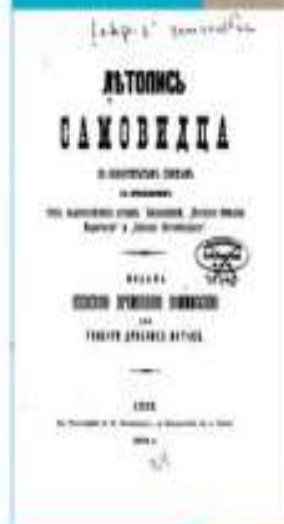
Про важливі події історії козацької України оповідають козацькі літописи. Особливістю цих історичних творів є те, що вони не зовсім схожі на давньоруські літописи, оскільки поєднують риси літописів, історичних повістей, щоденників, мемуарів. Найвідомішими з козацьких літописів є такі: «Літопис Самовидця», Літопис Григорія Граб'янки та Літопис Самійла Величка.

Літопис Самійла Величка вважається найвидатнішим історичним твором свого часу. Автор літопису Самійло Величко також був дуже освіченою людиною. Він навчався в Києво-Могилянському колегіумі.

**Літопис
Самійла Величка** —
наймонументальніший твір
української історико-
мемуарної прози XVII–XVIII
ст., який разом з Літописом
Самовидця, Літописом
Григорія Граб'янки й
«Історією Русів» творить
комплекс козацької
історіографії. (1720, про події
в Україні 1648 - 1700 років).

Літопис Самовидця —
 козацький літопис
 староукраїнською мовою, одне з
 фундаментальних джерел з історії
 Східної Європи XVII століття,
 зокрема періоду Хмельниччини і
 Руїни в Україні, самобутня й
 оригінальна пам'ятка української
 мови та літератури. Написана
 очевидцем подій, вихідцем із
 старшини Війська Запорозького,
 (про події 1648 - 1702 років,
 вірогідний автор - Роман Ракушка-
 Романовський).

Літопис
гадяцького
полковника
Григорія Грабянки
 — козацький літопис 2-ї
 половини XVII —
 початку XVIII століття,
 складений гадяцьким
 полковником Григорієм
 Грабянкою.
 (1710, про події від
 виникнення козацтва до
 1709)

Хвилинка відпочинку (руханка)

<https://youtu.be/foFUavVgKg4?si=-T7KDsWBtUHewBc4>

Пізнавально й цікаво

Києво-Могилянська академія (колегіум) — один з найдавніших вищих навчальних закладів України, що працював протягом 1632-1817 років. Важливу роль в історії академії відіграла Галшка Гулевичівна — заможна киянка, яка подарувала маєток для заснування монастиря і братської школи при ньому. Згодом із цієї школи виросла Києво-Могилянська академія.

Історичне дослідження Самійла Величка охоплює період козацької історії від початку Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького до 1700 р. Літопис супроводжується портретами дев'ятох гетьманів України. Особливістю Літопису Самійла Величка є прагнення автора залучити широке коло історичних джерел: праці іноземних дослідників, державні документи, козацькі хроніки. До того він намагався ретельно перевіряти інформацію джерел, які використовував у дослідженні. Провідні ідеї Літопису Самійла Величка не втрачають свого значення і сьогодні.

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Бесіда

- Які етапи розвитку історичної науки виокремлюють?
- Кого вважають першими істориками на українських землях?
- Якими якостями має володіти дослідник/дослідниця історії?
- Які особливості літописів як історичних творів

Вправа «Майстерня дослідника».

Дайте назву хмаринці слів. Поставте запитання, за допомогою яких можна скласти розповідь про людей, згаданих у хмаринці слів.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/2nFL3nqQYz4?si=7uOo81SfVe58Eoov>

Домашнє завдання:

- Прочитайте §15.
- Письмово дайте відповідь на питання «Хто такі літописці та яка їхня роль в історичних описах українських земель» (10 речень).

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!